

Maria del Pilar Maspons i Labrós, la primera escriptora que donà a conèixer les tradicions i llegendes populars del Montseny

JOAN PORTALS MARTÍ

Maria del Pilar Maspons i Labrós, the first writer to publish the popular traditions and legends of the Montseny

Aquest treball té per objecte donar a conèixer el recull de sis llegendes que amb el títol de «Montseny» van ser premiades als Jocs Florals de Barcelona celebrats l'any 1880. Es tracta d'antigues llegendes que tenen per escenari diversos indrets del Montseny. La seva autora era Maria del Pilar Maspons i Labrós, escriptora i folklorista, coneguda també com a *Maria de Bell-lloch*, pseudònim amb el qual signava. A partir d'unes llegendes tradicionals, transmeses per via oral i recollides per ella, l'escriptora elabora uns textos de bona qualitat literària, tal com va reconèixer el Jurat que li va atorgar el premi. Coincidint amb el moviment de la Renaixença, en el qual va tenir un paper destacat, *Maria de Bell-lloch* va ser la primera escriptora que va iniciar la recollida de les formes de vida, tradicions i llegendes del Montseny, en un treball en el qual també la muntanya té un destacat protagonisme.

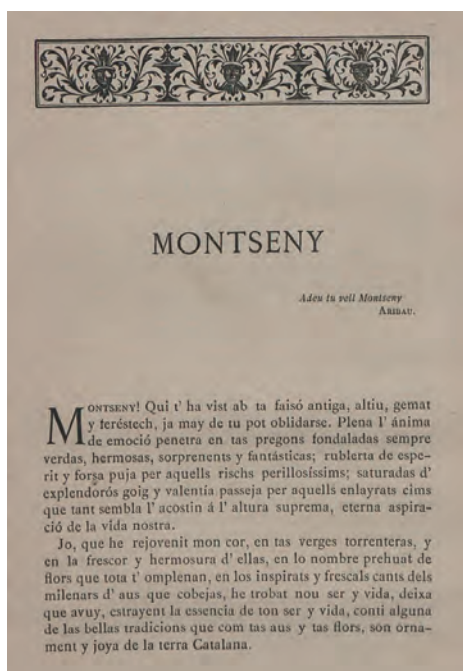
Paraules Clau: Maria de Bell-lloch, llegendes, Renaixença.

This work aims to make the collection of six legends titled "Montseny" public, which were awarded at the Floral Games of Barcelona held in 1880. These are ancient legends, which main scene is located in different areas of the Montseny. Its author was Maria del Pilar Maspons i Labrós, a writer and a folklorist, also known as Maria de Bell-lloch, a pseudonym with which she used to sign. On the basis of some traditional legends, transmitted orally and collected by herself, the writer produces texts of good literary quality, as recognized by the Jury that awarded the prize. Coinciding with the Renaixença movement, in which she played a prominent role, Maria de Bell-lloch was the first writer to start collecting the ways of life, traditions and legends of the Montseny, in a work in which the mountain also held an outstanding place.

Keywords: Maria de Bell-lloch, legends, Renaixença.

Montseny! Qui t'ha vist ab ta faisó antiga, altiu, gemat y feréstech, ja may de tu pot oblidarse. Plena l'ànima d'emoció penetra en tas pregons fondalades, sempre verdas, hermosas, sorprenents y fantásticas; rublerta de esperit y forsa puja per aquells rischs perillosíssims; saturades d'explendorós goig y valentia passeja per aquells enlayrats cims que tant sembla l'acostin a l'altura suprema, eterna aspiració de la vida nostra.

Jo que he rejoyenit mon cor, en tas verges torrenteres, y en la frescor y hermosura d'ellas; en lo nombre prehuat de flors que tota t'omplen, en los inspirats y frescals cants dels milenars d'aus que cobejas, he trobat nou ser y vida, deixa que avuy estrayent la essència de ton ser y vida, conti alguna de las bellas tradicions que com tas aus y tas flors, son ornament y joya de la terra catalana.



Aquests dos paràgrafs inicien el recull de sis llegendes que amb el títol de *Montseny* van ser premiades als Jocs Florals de Barcelona celebrats l'any 1880, amb el premi extraordinari *Joya artística i al·legòrica* per l'Associació d'Excursions Catalana.¹ Es tracta d'unes llegendes que tenen per escenari el Montseny i el seu entorn, i la seva autora era Maria del Pilar Maspons i Labrós, escriptora i folklorista, coneguda també per Maria de Bell-lloch, pseudònim amb el qual signava els seus treballs.

Inici de l'obra *Montseny*, de Maria Pilar Maspons i Labrós publicada el 1890 per edicions «La Tomasa».

El motiu de la concessió del premi l'explicava el secretari del Jurat que el va atorgar, Francesc Matheu, en la Memòria de l'acte: "S'ha adjudicat a *Montseny* perquè a més de complir amb totes les condicions del cartell, explicant cada una de les tradicions i fent-ne la comparació amb les consemblants d'altres països, ofereix un conjunt variat, havent sabut l'autora revestir ses narracions d'un estil agradable i literari al mateix temps".

¹ A <<https://patrimoniliterari.cat/mapa.php?certamen=380&lema=montseny>> es pot consultar el guardó, el text sencer i també el discurs del jurat.

Tot seguit, l'obra va ser publicada a la revista *La Renaixença* aquell mateix any 1880, i va veure una nova edició deu anys més tard, quan el fulletó de "La Tomasa", una revista festiva setmanal que es va editar entre els anys 1888 i 1907, la va incloure en el seu segon volum (1890) al costat de narracions de Narcís Oller, Emili Vilanova, Joan Pons i Massaveu i Antoni Careta i Vidal.

¿Qui era aquella dona que feia ja cinc anys havia obtingut també un accèssit als Jocs Florals de Barcelona amb "*Narracions y llegendas*", un recull d'onze relats llegendaris, i que l'any 1882 va aconseguir un altre premi en el Certamen científic-literari del Casino de Granollers amb el llibre *Costums y tradicions del Vallès*, una obra que inclou una descripció de costums, creences i festes populars, així com una col·lecció de vint-i-dues llegendes de la comarca?

Maria del Pilar Maspons i Labrós va néixer a Barcelona l'any 1841 en el si d'una família burgesa originària de Bigues, a la comarca del Vallès Oriental, on els seus avantpassats havien estat pagesos benestants. Aquest fet explica el perquè, durant les seves freqüents estades al poble on tenia les seves arrels familiars, li agradava recórrer sovint aquella comarca i també les comarques veïnes a fi de recollir testimonis orals de les narracions i llegendes tradicionals que després escrivia i publicava.

Cal destacar també la influència que exerciren sobre la seva personalitat literària el seu germà Francesc i el seu cunyat Francesc Pelai Briz, casat amb la germana gran, tots dos folkloristes notables i molt vinculats al moviment de la Renaixença al qual van facilitar la integració de Maria del Pilar, una dona amb una personalitat marcada per una profunda religiositat, i autora d'una obra que es va caracteritzar en tot moment per un romanticisme patriòtic i tradicionalista, amb un destacat treball de camp.

Com explica Emili Samper en el treball titulat *Les llegendes de Maria de Bell-lloch: entre la literatura fantàstica i el folklore*, tots tres familiars es van plantejar la recollida de diverses manifestacions de la cultura popular catalana i la seva divulgació. Així, l'any 1871 va aparèixer el primer volum de *Lo rondallaire* del seu germà Francesc i el 1886 el primer volum de les *Cansons de la terra* de Briz. Sembla, doncs, que els tres folkloristes es van repartir els diferents gèneres de la literatura popular: mentre el germà s'ocupava de les rondalles, els jocs infantils i les tradicions, el cunyat tractava de les cançons i les endevinalles i Maria de Bell-lloch de les llegendes i tradicions, recreant un material que havia recollit de la tradició oral i donant-li un aspecte literari des del punt de vista formal.

Maria del Pilar Maspons va col·laborar durant anys en nombroses publicacions de l'època, com *Lo gai saber*, *La Renaixença*, *El calendari català*, *La Veu de Montserrat*, *La Veu de Catalunya*, *Il·lustració Catalana*,

i d'altres. Cal destacar també que va ser la primera dona de la literatura catalana que va publicar una novel·la, *Vigatans y botiflers*, una obra que els anys 1878 i 1879 va veure la llum editada en fascicles i que estava ambientada en la guerra de Successió. També cal esmentar que els primers textos que va publicar van ser una sèrie de poemes aplegats l'any 1874 amb el títol de *Salabrugues*, un recull de trenta-set poesies de temàtica diversa, entre les quals hi havia algunes llegendes.

Cosa no freqüent en una dona a la seva època, va estar molt vinculada també al món de l'excursionisme, com ho demostra la vetllada que el 13 de maig de 1880 li va dedicar l'Associació d'Excursions Catalana en la qual es van llegir les llegendes del Montseny premiades als Jocs Florals barcelonins d'aquell any. Dos anys més tard, al casino de Granollers li va ser concedit un altre premi, aquesta vegada per la seva obra *Costums i tradicions del Vallès*. I, finalment, l'any 1885 va ser nomenada sòcia d'honor de la Secció Folklore Català de l'Associació d'Excursions Catalana juntament amb Marià Aguiló i el seu cunyat Francesc Pelai Briz, una distinció que era una mostra més del seu destacat paper com a folklorista en uns anys en què l'excursionisme tenia molt a veure amb l'estudi i difusió del folklore.

La mort dels seus germans i del cunyat entre els anys 1885 i 1901, va provocar la seva pràctica desaparició del panorama literari català, deixant de publicar treballs en les revistes en les quals habitualment havia col·laborat. Va portar des d'aleshores una vida retirada al seu domicili barceloní fins a la seva mort l'any 1907.

Després d'aquesta síntesi de la personalitat humana i literària de Maria del Pilar Maspons, faré un breu resum de les sis llegendes amb els corresponents comentaris de l'autora que amb el títol de «*Montseny*» van



merèixer ser premiades als Jocs Florals de Barcelona del 1880. En aquests textos hi trobem la clara empremta de la seva personalitat literària, una personalitat que partint d'unes llegendes tradicionals transmeses generalment per via oral les elabora amb una acurada forma literària. Hi destaca, especialment, el paisatge, en aquest cas el paisatge del Montseny, on la mateixa muntanya esdevé el veritable protagonista de totes i cadascuna de les llegendes.

Retrat de Maria del Pilar Maspons i Labrós a la revista *La Lluanera de Nova York* de maig de 1879 (revista mensual il·lustrada que s'editava a Nova York en català per l'escriptor Artur Cuyàs i Armengol).

LO DEVANTAL

L'inici de l'acció té lloc en un dels escenaris més emblemàtics de les llegendes montsenyenques, el Gorg Negre de Gualba: "Molt propet de Gualba, entre alzinass sureras y gentils abets se troba un dels llochs més pregons de la montanya, en lo qui, enrevoltat d'inmensos turons y rocas, obra sa horrible gorja lo paorós gorg negre...". Allà, un matí, una dona molt pobra que havia sortit de bon matí de Campins per anar a Santa Fe, s'aturà a beure aigua, moment en què es trobà una dona que li preguntà si volia anar a cuidar una malalta que hi havia a Sant Segimon. Davant la resposta afirmativa d'aquella, la dona li manifestà que obtindria la paga per endavant tot ordenant-li que parés la falda i no mirés el que li donava fins que hagués vist a la malalta.

Després de caminar i caminar, la dona arribà a l'Oratori, poc abans de Sant Segimon, i no podent resistir la curiositat, va mirar el que hi havia al davantal i va veure que només estava ple de sègol. Enutjada, el llançà a terra i continuà caminant fins a Sant Segimon, on va sentir com li queia alguna cosa del davantal i va veure que eren unces d'or, engrunes d'aquell sègol, les quals hi havien quedat enganxades. Havent tornat ràpidament al lloc on s'havia desfet del que duia al davantal, va comprovar que ja no hi havia res a terra.



Ermita de Sant Segimon. (Foto Josep Gil Segú, 2016).

Tot seguit, Maria del Pilar Maspons exposa quin és, segons el seu criteri, el fonament d'aquesta llegenda que per a ella no és altre que la fe religiosa, una fe que relaciona amb la prohibició de l'arbre del paradís imposada per Déu a Adam i Eva i en virtut de la qual no queda més remei que obeir sempre i en tot moment la voluntat divina.

A continuació invoca el necessari recurs a la tradició per part del poble i fa referència a la passada immigració a les nostres terres d'alguns pobles germànics, entre els quals era viva la tradició del tresor amagat, una tradició que va trobar ressò i acollida al Montseny, "*muntanya espadada i feréstega*", i que ella associa amb la llegenda del tresor amagat al castell de Montsoriu, les portes del qual s'obrien la nit de Sant Joan durant la qual aquell qui hi entrava podia arreplegar tot l'or i el gra que volgués, sempre que sortís de pressa i no mirés ni enraonés fins després de traspasar el torrent proper, ja que si ho feia tot l'or es convertiria en sègol i el blat es tornaria sorra.

Conclou que la creença religiosa aprofita aquelles antigues tradicions per adaptar-les a la seva doctrina, tot idealitzant-les, com és de veure en la llegenda que encapçala aquest recull, una llegenda que, segons ella, encara es manté viva al Montseny "ahont la fe, ab Sant Segimon, va acullirshi y las trassas dels pobles del Nort tan indelebles encara s'hi conserven".

LES ENCANTADES DE LA NIT DE SANT JOAN

La segona de les llegendes transcorre "prop de Viladrau, y en lo cantó de les ayguas vessants de Sant Segimon", unes aigües en les quals fins i tot en les més fredes nits de l'hivern hi ballen i canten les encantades "barrejats sos ecos amb los xiulets del vent y lo bramul de las famolencas feras que baixen al pla a fer sa presa". Però és a l'estiu, en especial durant la nit de Sant Joan, quan aquelles surten "a cantar gayas cançons com ningú hagi sentides".

I va ser precisament en una nit de Sant Joan quan tres fadrins de Viladrau, un de can Bosch, l'altre de La Sala i el darrer de Can Gat, emprengueren el camí d'aquella torrentera i allí, ben amagats, van veure sortir del fons d'una cova les encantades que anaven estenent roba pels seus marges. En ser descobertes elles van desaparèixer ràpidament, deixant en mans dels tres fadrins una de les peces de roba que estenien, un tovalló que s'anava allargant fins a no acabar. Quan ja no s'estirà més, els nois se'l repartiren "y tan bon punt ho fou quedà cada tros convertit en pessas d'or, que foren rics com ningú altre".

L'any següent, a la mateixa nit, els fadrins volgueren repetir l'operació però cadascun pel seu cantó i d'amagat dels altres dos. A mitjanit tornaren a

aparèixer les encantades, moment en el qual “los tres minyons tots a la una y sobtadament se tiraren damunt d’un tovalló de la roba estesa”. En aquell mateix instant van desaparèixer roba i encantades, mentre el tovalló es feia trossos, caient d’ell, en lloc “de monedas com l’any abans, muchas y grossas pedres”.

La idea moral d’aquesta tradició llegendària, continua l’autora, és el càstig a l’ambició, mentre que el seu origen cal cercar-lo també en els pobles del Nord, és a dir a la Bretanya i a tots aquells països que havien rebut la influència cèltica, en els quals apareix sovint la figura de les encantades, una figura a la qual, diu, el seu germà Francesc Maspons s’havia referit ja en el seu llibre «Les tradicions del Vallès» i que, segons ella, “són sers que poblen encara los nombrosos llachs i caudalosos rius, principalmente de la part alta de Catalunya, ab los diferentes noms de Alojias, Gojas, Donas d’aigua y Encantadas”.

LA SALA

Aquesta llegenda, que té per escenari alguns dels masos de l’entorn de Viladrau i el rerefons també de la muntanya del Montseny, narra la història d’un noble senyor hisendat que es deia Serrallonga i tenia tres fills, a cadascun dels quals entregà part de les seves riqueses perquè anessin a cercar fortuna i poguessin fundar la seva pròpia casa pairal, “encomanantlos sobretot que seguissin sempre la llei de Déu que tant los havia ensenyada”.

Passats uns anys, el pare decidí anar a veure els seus fills a fi de poder conèixer i contemplar la respectiva casa pairal que cadascun d’ells havia adquirit i adaptat a les seves necessitats. Es posà en camí i la primera que trobà va ser una “d’aspecte senyorial y ric amb una enlayrada torra ... més al costat d’ella s’alsava un campanaret, mostra del sentiment religiós de son amo”. Era una rica pagesia anomenada Espinzella, va dir el fill, que ell havia adquirit i engrandit, tot bastint-hi, a més, una capella al seu interior, un fet que va provocar la benedicció del pare.

Tot seguit, sortiren d’Espinzella i “caminant, caminant arribaren al peu d’una montanya inmensament gran, d’una alsaria sens mida, cuberta de blanca neu, que l’amo d’Espinsella digué ésser lo tant anomenat Montseny”. Al seus peus, trobaren també una gran casa, amb la seva torre i una bona capella amb un gran campanar presidit per la creu, “signe de la nostra redenció”. Era el mas de Sobrevia, del qual el segon fill li mostrà, “com a joya de més estima, la capella pera adorar Déu, de qui són todas las gracias”, tot provocant la benedicció i l’alegria del pare.

A continuació, arribaren a l’estatge del tercer fill, una pagesia immensa anomenada La Sala, amb una gran torre, però en la qual no s’hi veia enlloc

campanar ni capella. El pare, indignat no va voler reposar-hi, s'acomiadà del fill tot maleint la seva descendència i advertint-li, a més, que un descendent de la seva nissaga seria penjat a la forca, cosa que va succeir al cap d'uns anys quan l'amo de La Sala, Joan de Serrallonga, va ser penjat per lladre.

La interpretació del final d'aquesta llegenda, relativament moderna, que Maria del Pilar fa, basant-se també en la tradició, és que la manca de creences religioses de Joan de Serrallonga va ser la causant que aquest fill d'una casa noble es llancés a ser lladre i acabés a la forca, i arriba a la conclusió, a més, que la llegenda revela dues coses importants: “Lo sentiment religiós que encara predominava en nostres avis y altre, un gran fondo de poderio y grandesa, al mateix temps que d'amor a la casa o a la terra arrelat fins el fons de l'ànima. Tots tres germans alsan en sa casa una torre alta y poderosa, però l'alsan en recort de la payral casa d'ahont han eixit, igual a la d'aquella”.



Masia *La Sala* de Viladrau. (Foto Josep Gil Segú, 2016).

SANT MIQUEL DELS BARRETONS

Per situar aquesta llegenda Maria del Pilar Maspons fa una descripció del seu escenari, una descripció que és una bona mostra de les seves habilitats

literàries i ens confirma, una vegada més, que el Montseny i els seus diferents paisatges són els grans protagonistes d'aquesta obra. La visió que ofereix de l'entorn de Sant Miquel dels Barretons no pot ser més exacta i la podria subscriure qualsevol que hagi pujat a l'ermita i l'hagi rodejat per damunt del precipici que l'envolta com al seu dia ho va fer, per exemple, mossèn Jacint Verdaguer: "Tan alt com és Sant Segimon y de tan escabrosa via, y no obstant quan un és a dalt, encara troba que la muntanya puja més com si volgués arribar fins al cel, Un caminet condueix al cim de tot, emperò és tan perillós y voltat d'horribles cingleras al ensems que cansat, que quan s'hi és verdaderament se sent l'ànima sobrecol·lida ...".

Tot seguit, l'autora fa referència a l'antiga tradició segons la qual els visitants de la petita església tenien per costum, en arribar-hi, agafar qualsevol dels molts barrets de tota mena que penjaven de les parets abans d'agenollar-se a resar al seu sant patró Sant Miquel, demanant-li la seva ajuda per a guarir-se del maldecap que tenien o per evitar tenir-ne mai en el futur.

Aquesta tradició, ens diu, venia a substituir-ne altra més antiga segons la qual quan els pelegrins arribaven al cingle on hi havia l'ermita agafaven un gran maldecap i, per guarir-se'l feien ofrena al Sant del barret que duïen al cap penjant-lo a les parets interiors de l'ermita, de tal manera que l'abundància de barrets penjats va fer que el costum fos substituït pel que explicàvem al paràgraf anterior.

A continuació, Maria del Pilar Maspons, relaciona, una vegada més, aquesta llegenda amb la fe religiosa, tal com havia fet en comentar les tres llegendes anteriors. En aquest sentit, comenta que "després d'una ascensió cansada y casi sempre perillosa, és precís trobar-se amb la idea de Déu, criador de tota la terra. Per això es pot dir que no hi ha una gran altura en que no s'hi trobi una capella".

I aquest és, segons diu, el sentit religiós d'aquesta tradició, motivada per l'antic costum que tenien molts pelegrins de visitar un lloc com la capella de Sant Segimon on havia fet estada el fill del rei de Borgonya i, tot seguit, "fer un saludo al Déu de las Alturas" mitjançant els barretons oferts a l'ermita de Sant Miquel d'aquest nom.

MONTSOLIU

Les dues darreres llegendes que sota el títol «*Montseny*» s'apleguen al recull que comentem, premiat als Jocs Florals de Barcelona celebrats l'any 1880, tenen per escenari el castell de Montsoriu, un altre dels llocs emblemàtics i més habituals dins el llegendari montsenyenc.

La primera d'elles la titula «Lo dret del mal ús» i la seva autora la situa a l'època del feudalisme, una època en la qual els senyors, com era el cas

del d'aquest castell, "tenien sobre els seus vassalls una munió de drets y privilegis, entre altres segons se conta, encara que molts historiadors lo posen en dubte, lo dret, o més comunment mal ús, conegut en llenguatge vulgar com a dret de cuixa".

A continuació Maria del Pilar Maspons explica que en l'exercici d'aquest dret, una núvia natural d'aquell entorn del Montseny fou entregada pel seu mateix espòs al senyor del castell el dia del seu casament. Després de dies d'infructuosa espera intentant recuperar-la, finalment el senyor aparegué amb la noia i l'entregà al marit "amb cruel mofa i insolència", moment en el qual "caigué en terra banyat en sa pròpia sang després que la daga de l'ofès minyó s'enfonsés fins al pom en lo seu cor". Va ser l'inici, continua, de la lluita entre el senyor del castell i els pagesos de remença del seu entorn.

En el comentari que segueix com sempre a la llegenda transcrita per l'autora, aquesta posa de manifest que, malgrat haver-se dubtat i fins i tot negat per alguns l'existència dels mals usos, aquesta narració, sorgida una vegada acabada la guerra remença, és una prova fefaent que confirma l'existència d'aquests mals usos feudals, uns mal usos que van provocar la lluita dels pagesos que en reclamaven la seva abolició.

La segona llegenda, que és la que conclou el recull que comentem i té el mateix escenari que l'anterior, l'autora la titula *Lo convit de las truytas* i el seu origen es retrotrau a l'època en la qual "imperava lo alarb a la major part de nostra terra, a pesar dels esforços dels nostres avis, que dia y nit lluytaren per sa pàtria i independència".

Era, segons explica, un temps en el qual "l'orient y migdia del Montseny pertanyia encara als infidels, mentre en los pichs més enlayrats destacava la Santa Creu". Els senyor del castell de Montsoriu, senyor també de totes les terres que l'envoltaven, lluitava contínuament amb els invasors que una vegada i una altra intentaven apoderar-se sense èxit de la fortalesa, de tal manera que al final decidiren "vèncer-lo per fam posant-li un rigorós setge".

Passats quatre mesos sense que es produís la rendició, els assaltants demanaren negociar, una negociació que el senyor va imposar es fes dins el castell. Allí, els àrabs que esperaven trobar una gent afamada pel setge van poder comprovar que els assetjats gaudien d'una extraordinària abundància de menjars de tota mena, entre ells "fresques i riquíssimes truytes de riu que semblava que acabaven de ser cullidas". Vista la situació, els *moros* aixecaren el setge i marxaren a lluitar a altres terres.

La lliçó que Maria del Pilar Maspons extreu d'aquesta darrera llegenda l'explica en el darrer paràgraf amb el qual clou aquesta obra: “No hi ha castell a Catalunya al que no s’hi trobi un camí cap a dins de terra tapat al cap d’un xic per terra y pedras, que’s diu dona un bon tros lluny y que servia aixís pera proveir-se de viandas com de fugida en cas de necessitat. No és estrany doncs que en lo castell de Montsoliu s’hi trobi eixa tradició nascuda sens dubte al desaparèixer lo feudalisme y ab ell la vida de las fortalesas roqueres”.



Castell de Montsoriu. (Foto Miquel Portals, 2021).

CONCLUSIÓ

Com es veu en les llegendes que acabem de resumir i comentar, Maria de Bell-lloch va recrear una sèrie de materials recollits de la tradició oral transmesa pels pagesos i captada per ella en els seus recorreguts pel territori del Montseny i els va saber donar un acurat aspecte literari, amb una intensa activitat que li va merèixer ser qualificada de “*folklorista de la Renaixença*” per diversos estudiosos del tema.

Tal com explicava V. Martínez Gil en el seu treball titulat «Els altres mons de la literatura catalana: Antologia de narrativa fantàstica i especulativa» (citada per Emili Samper en l’obra que apareix a la bibliografia), aquesta folklorista va saber donar forma literària a les tradicions populars i “amb

forta voluntat estilística es va convertir en un dels principals creadors del relat fantàstic i meravellós en la literatura catalana”.

A ella es va referir també Martí Boada en la Introducció al seu llibre titulat *Llegendes del Montseny* on destacava que no va ser fins a l'arribada del tercer terç del segle XIX, coincidint amb l'exaltació de la Renaixença, que no van aparèixer els primers reculls més o menys sistematitzats de les formes de vida, tradicions i llegendes del Montseny, el primer dels quals va ser precisament el de Maria del Pilar Maspons al qual es refereix aquest treball. Un recull al qual van seguir treballs de diversos escriptors que, en un o altre moment de la seva obra, s'han acostat a les tradicions i llegendes sorgides a l'entorn d'aquesta muntanya, entre els quals destacaria especialment el treball d'aplec i ordenació de llegendes montsenyenques que l'any 1933 va dur a terme Apel·les Mestres en la seva obra *Llegendes i tradicions del Montseny*.

Però és de justícia destacar que va ser l'escriptora i folklorista Maria del Pilar Maspons i Labrós, qui va iniciar el camí de la recerca en aquest món llegendari sorgit a l'entorn del Montseny, el paisatge de la qual hi juga també un paper molt destacat, amb una obra que, per la seva qualitat literària, va merèixer ser premiada als Jocs Florals de Barcelona que es van celebrar l'any 1880.

BIBLIOGRAFIA

- BOADA, M. (1992), *Llegendes del Montseny*, Figueres: Carles Vallès, editor.
- DURAN, C. (2001), *La Renaixença, primera empresa editorial catalana*, Biblioteca Abat Oliba, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MASPONS I LABRÓS, M.P. (1875), *Narracions y llegendas*, Dins Jocs Florals de Barcelona, Barcelona: Estampa de La Renaixença.
- MASPONS I LABRÓS, M.P. (1881 i 1883), *Costums i tradicions del Vallès*, Certamen científic Literari del Casino de Granollers, Catàleg editorial de La Renaixença.
- MASPONS I LABRÓS, M.P. (1890), *Montseny*, Barcelona: Biblioteca “La Tomasa”.
- MESTRES, A. (1933), *Llegendes del Montseny*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, reeditada l'octubre 2004.
- ORIOI, C. (2015), “Les dones folkloristes i la literatura popular catalana, un segle d'estudis i recerques”, eHumanista/IVITRA 8.
- SAMPER, E. (2018), “Les llegendes de Maria de Bell-lloch: entre la literatura fantàstica i el folklore”, *Studia Romanica Posnanensia* 45/2.